

riksintresse för den vetenskapliga och kulturella naturvården och det rörliga friluftslivet". Tyvärr innebär bildandet av naturreservatet inte att den militära verksamheten minskar: "i görligaste mån" ska skjutningar, som omöjliggör vistelse på den sydligaste delen av udden, undvikas under tiden 1 maj-15 oktober. Av reservatsbestämmelserna framgår också att militärerna har skyldighet att halvårsvis lämna sina skjutplaner till fågelstationen.

Skjutningarna är en ständig källa till irritation och det är förstärkt att många drar sig för att ligga på stationen längre perioder. Dock har sådana perioder inträffat under vadersåsongen mellan den 26.7 och 21.8 och under senhösten mellan den 15 och 25.10. Fågelstationen har dessutom med få undantag varit bemannad varje veckoslut från mitten av mars till slutet av november, samt vid flera andra tillfällen, så att anteckningar finns från 158 av årets dagar.

Vårens bästa dag sammanföll lyckligt med SOF:s årsmötes-exkursion den 27.3. På några få förmiddagstimmar sträckte mer än 25 000 ejdrar, cirka 300 vitkindade gäss och 10 mindre sångsvanar. En gammal vittrut rastade på stenarna vid stranden och fortsatte sedan mot sydväst. Men redan dagen efter var scenen helt förändrad. En hård nordostlig vind förde med sig snö och nollgradig temperatur. Vid Torhamn fanns inte en ejder, istället sydsträckande talrastar och rödvingar. Hela april blev kylig, men maj började med en intensiv värmebölja och alla försenade värfåglar började strömma in, t.o.m. grå flugsnappare, näktergal och gök anlände så tidigt som den 2 maj. En härfågel visade sig den 3, 5 och 6 maj. Totalt ringmärktes endast 528 fåglar på Torhamns udde under vårsåsongen, som avslutades den 5 juni med ett besök av ett 70-tal SNF-medlemmar i samband med SNF:s årsmöte i Karlskrona.

Första kärnsnäppedagen var den 19.7 då några hundratal rastade på tångbankarna. Toppen inträffade omkring den 26.7 och fram till den 21.8 ringmärktes 666 kärnsnäppor att jämföra med medelvärdet för de tidigare 16 åren som ligger på 552. I augusti fick Torhamn två celebra besök. Den 15.8 gästades fågelstationen av den berömda konstnären och ornitologen Roger Tory Peterson och den 24.8 upptäcktes en spetsjärtad snäppa *Calidris acuminata*, vilket är det andra fyndet i landet av denna art. Senare på hösten, den 15.10, kunde en annan sällsynt vadare infångas och ringmärkas nämligen en tuvsnäppa *Calidris melanotos*.

De dominerande invasionsarterna under hösten var nötkräka och nötskrika. Kulmen för nötskrikorna nåddes mellan den 11 och 25 september, men ännu långt in i oktober sågs flockar på omkring 200 ex. Nötkräkorna var talrikast under första halvan av september. Huvudsakligen torde det ha rört sig om tjocknäbbade nötkräkor, men den 24.10 fångades ett ex. av den sibiriska rasen. Sammanlagt fångades 2 nötkräkor och 48 nötskrikor. Av övriga invasionsarter ska främst nämnas domherre som började uppträda rikligt under andra halvan av oktober (se också under Utklippan).

Utklippan

Om intresset för Torhamn p.g.a. militärernas aktivitet stundtals är svalt så blir önskemålet att nå en bättre och längre bevakning av Utklippan allt större. Här finns också bättre inkvarteringsmöjligheter i de gamla fyrvaktarbostäderna – ännu så länge. Sjöfartsverket som äger husen har inte visat något intresse att underhålla dem utvändigt och med det utsatta läge de har finns risken att de förfaller om de inte får en ny och intresserad ägare inom de närmaste åren.

Utklippan har varit bemannad sammanlagt 38 dagar under våren och 42 dagar underhösten. Den såväl kvalitativt som

kvantitativt bästa perioden var som vanligt slutet av maj och början av juni. Under tiden 13.5-16.6 ringmärktes 4 175 fåglar. Höga siffror erhöles för följande arter (fjölårets siffror för motsvarande period inom parentes): ärtsångare 1 013 (380), rörsångare 147 (77), kärnsångare 55 (29), härmsångare 173 (141) samt blåhake 81 (29). Till de stora rariteterna som fångades hör busksångare 26.5, rödstrupig sångare 29.5 (på en dag när tio år efter det att den första rödstrupiga sångaren för landet fångades på Utklippan), svarthuvad sparv 24.5 och videsparv 10.6. En blåsgås som observerades den 6-9.6 var sannolikt densamma som som den 10.6 sågs vid Ottenby och som den 26.6 rastade vid Torhamn.

Höstbevakningen sträckte sig, med en veckas avbrott i mitten av september, från den 27.8 till den 14.10. Drygt 4 000 fåglar ringmärktes varav främst ska nämnas en kungsfågel-sångare den 10.10. Den 7.10 observerades av vassångare och den 13.10 sågs en vitnäbbad isom sträcka förbi på nära håll. Invasionsarterna som når ut till Utklippan är få. Ingen nötkräka eller nötskrika lyckades ta sig ut men väl ett fåtal korsnäbbbar, blåmesar, trädkryp och en ensam stjärtmes. Den 7.10 klockan två på eftermiddagen kom de ryska talgoxarna, dock inte i så stort antal som de två föregående åren. Att det verkligen var talgoxar från andra sidan Östersjön bekräftades av två kontroller. Den 14.10 översvämmades ön av domherrar, tyvärr var personalen tvungen att lämna ön just den dagen. 189 domherrar fångades trots detta denna dag, då domherrarna plockades ur näten som man i vanliga fall plockar rödhakar.

Ytterligare information om verksamheten vid Torhamn och Utklippan kan fås genom *Fåglar i Blekinge 1977*, som kan rekvideras från Carl-Ivan Carlsson, Skomakaregatan 11 A, 371 00 Karlskrona för en kostnad av 14:- som sätts in på pg 19 52 08-9. Den utkommer omkring den 1 juni 1978.

ULF LUNDGREN



Tåkerns fältstation

Tåkerns fältstation, Box 204, S-595 00 Mjölby

Efter många invecklade turer, överklaganden och ändringar blev 1977 äntligen det avgörande året för Tåkerns naturreservat. I juni meddelade regeringen att man tagit ställning till de nitton liggande överklagandena och avgjort saken till Tåkerns framman. Ett arbete som för fältstationens del började redan i slutet av sextioalet och som officiellt tog sin start i juli 1972 var därmed avslutat.

Tyvärr har fältstationen fortfarande inte det inflytande i reservatets skötsel som vi hela tiden arbetat för, men löfte föreligger från länsstyrelsen om adjungering i länets övergripande skötselråd för naturreservaten i alla frågor som rör Tåkern. Allmänt har vi en känsla av att vår ställning som biologisk sakkunskap vid sjön stärkts något och förhoppningsvis kommer framtiden att visa hur nödvändigt det är att vi får en officiell roll i reservatetskötseln.

Verksamheten vid fältstationen under 1977 har medfört en betydligt förbättrad boendestandard för personalen. En avlastning av de opraktiska utrymmena vid fågeltornet har skett i

och med att stationen hyrt den s.k. Kvarnstugan, vid sjöns sydvästra hörn. Drygt trettio personer har arbetat med ett tiotal större projekt och verksamheten har liksom tidigare varit koncentrerad till tiden 1.4-30.8. Viss verksamhet har även pågått under vinterhalvåret.

Tyvärr fick Tåkern uppleva en sen vår och hela april präglades av förrädiska isar och hämmande fältverksamhet. När det gäller sjöns vattenstånd blev 1977 raka motsatsen till 1976. Högt vårvattenstånd med kraftiga översvämningar och en konstant hög vattenlinje hela sommaren gav en skarp kontrast till 1976 års uttorkning.

Inventeringar

Av de projekt som personalen arbetat med kan nämnas de numera traditionella inventeringarna av brun kärnhök och rördrom. Rördromstammen som decimerades kraftigt vintern 1975-76 och som under 1976 var halverad, d.v.s. ca 25 bölande hannar i sjön, visade 1977 en återhämtning. 36 hannar hördes under högsåsongen. Brunhökstammen är fortfarande mycket stabil och visar knappast några förändringar. 43 par fanns vid Tåkern 1977. Från dessa par ringmärktes 24 ungar, som alla försågs även med en vit färging. 1974 års kärnhökar har orange färging, 1975 års blå och 1976 års ljusgrön.

Under hela fältsåsongen har personalen arbetat med s.k. punktruttsinventeringar i vassen. Genom detta arbetssätt har bl.a. skäggesarna kunnat följas. Vintern 1976-77, med väldiga snömängder och sen vår, decimerade skäggesstammen kraftigt. Inventeringarna under våren visar tydligt detta. Artens återhämtning har dock varit god och för närvarande beräknas stammen uppgå till cirka 60 % av de siffror som gällde förvintern 1976. Den sammanlagda ringmärkningsciffran för skägges är nu 1 495 exemplar.

Årets vassinventeringar har även omfattat trastsångare och gråhakedopping. Tåkern är numera en förnämlig lokal för båda dessa arter. I juni fanns 43 sjungande trastsångare vid sjön och inventeringsresultatet av gråhakedopping blev förvånansvärt - 110 par! Som kuriosia kan nämnas att Tåkerns gråhakar konstaterats flytta simmande! I augusti sågs på en spegelblank Vättern cirka 65 gråhakar simmande förflytta sig söderut vid Vingsö!

Personalen har även varit verksam med atlasinventeringar. På Omberg gav detta arbete bl.a. 25 sjungande rosenfinkar. Andra arbetsprojekt har varit inventeringar av andfågel med bl.a. en storräkning i september, insamling och bestämning av mollusker, insamling av nattfjärilar och ett floraprojekt.

Under varje helg mellan den 18.9 och den 19.11 satsade stationen på ett stort gäsräkningsprojekt. Sammanlagt arbetade cirka 25 personer med bilinventeringar och gryningsräkningar. Tre helger i slutet av oktober och början av november var gässen som talrikast. Den högsta nådda totalsumman, 17 000 gäss, var nytt rekord för Tåkernbygden. De flesta gässen var naturligtvis sädgäss, men blåsgäss och enstaka spetsbergsgäss och fjällgäss såg också regelbundet. Vitkindade gäss fanns också under hela perioden, som mest 70 exemplar.

Ringmärkning

Fältstationens ringmärkning har liksom tidigare varit klart målriktad. Drygt 2 000 fåglar märktes under året. De största siffrorna nåddes för rörsångare, 392 märkta i vassprojektet, och för skrattnås, 568 exemplar. Bland ovanligare märkarter finns höksångare, den andra för Tåkern, och flodsångare. Bland intressanta återfynd, som inkommit under året, kan nämnas en fiskguse från Rhodesia och en talgoxe från Schweiz. Ett näråterfynd kan också vara värt att nämna: i en



Tåkerns vassar är föremål för flera olika inventeringsarbeten. Foto: Christer Elderud.

spyball av en mindre rovfågel, troligen stenfalk, påträffades under eftervintern både färgingar och aluminiumring av en tidigare tåkernmärkt skägges!

Observationer

En hel del intressanta observationer har gjorts under året. Två noteringar av storskarv är de första vid Tåkern på 140 år. Under sommaren gjordes flera noterbara observationer av nordliga arter såsom salskrake, sångsvan och vitkindad gås. Bläsand häckade - med två par - för första gången i sjöns kända historia. Rödhuvad dykand sågs ett flertal gånger, och vi väntar bara på att få konstatera den första häckningen. Av rovfågelobservationer kan nämnas ängshök vid fem tillfällen, pilgrimsfalk vid tre och aftonfalk vid ett. Fem-sex småfläckiga sumphöns fanns vid Tåkern under försommaren liksom en mindre sumphöna. Åtskilliga observationer av rödspov finns under sommaren, och häckning misstänkes. En brushanehäckning konstaterades i juni på en lokal på södra sjösidan. En annan art som numera verkar vara årsviss i tåkernbygden är turturduvan. Flera observationer gjordes under såsongen.

Kommande verksamhet

För 1978 planeras en oförändrat stor personalinsats under högsåsong, och arbetet kommer i huvudsak att röra olika delar i ett stort vassundersökningsprojekt. Färltarbetet där är planerat att omfatta punktruttsinventeringar, växtinventeringar, entomologiska undersökningar, viss ringmärkning m.m. Dessutom kommer stationen att fortsätta med atlasinventeringar, ett projekt "dagfjärilar på strandäng" samt arbete med faunaskydd och ringmärkning i sjön Sommen. Guide kommer att finnas vid fågeltornet under högsåsong och en del kommer att satsas på ökad informationsverksamhet.

Fältstationens årsrapport, som i år blir en omfattande skrift på nära 100 sidor beräknas utkomma under april månad. Den kan fås mot 20:- på pg 26 34 96-2 Tåkerns fältstation. Medlemskap i föreningen, som förutom skriften innefattar INFO från Tåkerns fältstation och visst gratis nyttjande av stationens lokaler vid Tåkern, kan erhållas mot 25:-.

GÖRAN BERGENGREN